

Ewa Andrysiak

Katedra Informatologii i Bibliologii

Uniwersytet Łódzki

e-mail: ewa.andrysiak@uni.lodz.pl

 <https://orcid.org/0000-0002-5949-6130>

Marcin Mikołajczyk

Biblioteka Akademii Kaliskiej

im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

e-mail: m.mikołajczyk@akademia.kalisz.pl

[Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Od książki do czytelnika” (Wrocław, 19–20 kwietnia 2021 r.)

DOI: <https://doi.org/10.18778/0860-7435.32.10>

Z okazji jubileuszu 65-lecia Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego w dniach 19–20 kwietnia 2021 r. odbyła się Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Od książki do czytelnika”, choć ze względu na pandemię Covid-19, w wersji zdalnej. Dziekana Wydziału Filologicznego Uniwersytetu Wrocławskiego prof. Arkadiusza Lewickiego, dyrektor IINiB dr hab. Anetę Firlej-Buzon oraz uczestników konferencji zaproszonych na platformę Microsoft Teams w imieniu Komitetu Organizacyjnego, powitała dr hab. Anna Cisło.

Profesor A. Lewicki otwierając konferencję mówił m.in., że wszyscy wolelibyśmy spotkać się w czasie rzeczywistym, ale że pandemia pokrzyżowała plany, możemy zrobić to w świecie wirtualnym. Zauważył bardzo interesującą tematykę konferencji, obejmującą zagadnienia funkcjonowania książki, współczesnej literatury i rynku książki, czytelnictwa i zakończył refleksją, że książka pięknie wydana będzie nam nadal towarzyszyła.

Po wystąpieniu dziekana Wydziału Filologicznego głos zabrała dyrektor IINiB prof. Aneta Firlej-Buzon, dziękując m.in. za list gratulacyjny, który z okazji jubileuszu Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa przesłała w imieniu swoim i pracowników Katedry Informatologii i Bibliologii Uniwersytetu Łódzkiego prof. Mariola Antczak.

Przed rozpoczęciem wystąpień ogłoszono także wyniki kolejnej edycji konkursu „Studenci Projektują”, w którym przyznano I nagrodę i dwie II nagrody. Tematem konkursu było przygotowanie oprawy graficznej materiałów konferencyjnych.

Obrazy podzielone zostały na osiem sesji, z których cztery odbyły się pierwszego dnia konferencji i cztery drugiego. Pierwszej sesji przewodniczyła dr hab., prof. UG Danuta Stanulewicz-Skrzypiec, a wystąpienia rozpoczęła dr hab., prof. UMK Małgorzata Fedorowicz-Kruszewska (Instytut Badań Informacji i Komunikacji) referatem „*The greater good*, czyli o koncepcji ekologicznej biblioteki”. Prelegentka na podstawie analizy zawartości publikacji poruszających kwestie ekologicznych bibliotek z lat 1990–2019 (14 publikacji) dokonała przeglądu definicji ekologicznej biblioteki. Zwróciła uwagę na fakt, że ekologicznymi bibliotekami nazywa się te, które od lat 90. XX wieku podejmują działania zmierzające do minimalizowania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. Bibliotekarze powinni podejmować takie działania, ponieważ są świadomi odpowiedzialności za wpływ na środowisko, posiadają umiejętności informacyjne i są zaangażowani społecznie. W kręgu zainteresowań PhD Richarda Šipka (Biblioteka Muzeum Narodowego w Pradze; Instytut Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej Uniwersytetu Karola w Pradze) znalazł się *Almanach Novum* P. Pitatiego ze zbioru profesora medycyny Matthiasa Stoiusa, wykorzystywany przez właściciela w charakterze dziennika i notatnika, w którym odnotowywał wydarzenia ze swojego życia („Diary notes of Matthias Stoius, profesor of medicine in Königsberg, in *Almanach Novum*, 1552–1562” – „Zapiski Matthiasa Stoiusa – profesora medycyny z Królewca w jego egzemplarzu *Almanach novum* Pitatiego z lat 1552–1562”). Przedmiotem rozważań Dra Rüdiger Wischenbarta (Content and Consulting, Wiedeń) były zagadnienia dotyczące zmian zachodzących w czytaniu książek (“How «reading a book» has become something entirely different: Observations, data analysis and speculations on the transformation of a cultural practice” – „Jak »czytanie książki« stało się czymś zupełnie innym. Obserwacje, analiza danych i przypuszczenia dotyczące transformacji praktyki kulturowej”). „Czytanie jako czynność wykonywana samotnie przez czytelnika zanurzającego się w lekturze książki” to obecnie „jedna z wielu praktyk stosowanych w branży wydawniczej i kulturze czytania”. Czytać można dziś wykorzystując platformy internetowe czy słuchając audiobooków, które niekoniecznie uznaje się za książki. Popularne zaczynają być usługi subskrypcyjnego dostępu i wirtualna biblioteka powoli zastępująca domowe zbiory.

Zaplanowane jako pierwsze wystąpienie prof. dr hab. Jadwigi Woźniak-Kasperek (Katedra Bibliografii i Dokumentacji, Wydział Dziennikarstwa, Informacji i Bibliologii, Uniwersytet Warszawski) na temat „Nauki o komunikacji społecznej i mediach – forma, treść, kontekst”, ze względu na nieobecność prelegentki przedstawiła dr hab., prof. UW r. Bożena Koredczuk.

Nowa klasyfikacja dziedzin nauki i dyscyplin naukowych wprowadzona rozporządzeniem MNiSW z 2018 r. zmniejszyła liczbę dyscyplin ze 102 do 42. W nowo utworzonych naukach o komunikacji społecznej i mediach razem z naukami o mediach oraz naukami o poznaniu i komunikacji społecznej znalazły się bibliologia i informatologia. Zdaniem prof. Woźniak-Kasperek „niepokój budzi współwystępowanie dwu pojęć – «komunikacja społeczna» i «media» – w nazwie dyscypliny, co może wywołać ograniczającą interpretację całości („nauki o komunikacji społecznej i mediach”) jedynie do medialnej komunikacji społecznej, podczas gdy pole badawcze nauk o komunikacji społecznej i mediach jest obszerniejsze i bardziej złożone”. Zdefiniowanie komunikacji społecznej wymaga zatem prac badawczych. W swoich rozważaniach prof. prelegentka odniosła się także do przedmiotu i warsztatu metodologicznego nowej dyscypliny, kadr naukowych, miejsca w klasyfikacjach i w międzynarodowych rankingach przedmiotowych. Według prof. Woźniak-Kasperek na świecie idzie się w kierunku interdyscyplinarności, w Polsce natomiast nowy podział na dyscypliny preferuje przypisanie badacza do jednej dziedziny. W polskim dyskursie naukowym studia nad komunikowaniem utożsamiane są ze studiami medioznawczymi i dziennikarskimi, niekiedy z politologicznymi. Uporządkowania wymaga zakres nowej dyscypliny oraz dyscyplin jakie powinny w niej się znaleźć.

Sesję drugą, prowadzoną pod przewodnictwem prof. dr Aušry Navickienė, wystąpieniem pt. „Understanding and motivation for reading in 18th-century Finland” („Rozumienie i motywacja do czytania w osiemnastowiecznej Finlandii”) rozpoczęła doc. hab. Tuija Laine (Uniwersytet w Helsinkach). Badaczka skupiła się na przedstawieniu jednego z aspektów edukacji religijnej, jakim we wczesnonowożytnej Finlandii była nauka czytania zaznaczając, że, zgodnie z prawem kościelnym z 1686 r., nauczanie czytania dzieci leżało w gestii rodziców i było bardzo ważne, ponieważ poprzez znajomość katechizmu poznawano podstawowe prawdy religii. Docent T. Laine opierając się na ustaleniach Edwarda L. Deci i Richarda M. Rayana dotyczących podstawowych potrzeb, które odpowiadają za dobrostan i motywują nas do działania (potrzeba kompetencji, autonomii, relacje z innymi), zamieszczonych w pracy ich autorstwa z 2012 r. pt. *Motivation, Personality and Development within Embedded Social Contexts. An Overview of Self-Determination Theory*, doszła do wniosku, że w osiemnastowiecznej Finlandii potrzeby te były zaspokajane w różny sposób. Głównymi determinantami tego zróżnicowania były najbliższe środowisko oraz pochodzenie uczących się czytać.

Literatura dla dzieci w języku kaszubskim¹ była tematem wystąpienia dr hab., prof. Uniwersytetu Gdańskiego Danuty Stanulewicz-Skrzypiec (Instytut Anglistyki i Amerykanistyki). Prelegentka przedstawiła pokrótce literaturę dla dzieci w języku kaszubskim oraz jej czytelników. Przypomniała też, że kaszubszczyzna została oficjalnie uznana za język regionalny w 2005 r., choć jej bardzo bogata tradycja literacka sięga 1586 r., kiedy to luterański pastor Szymon Krofey opublikował swój przekład pieśni religijnych z języka niemieckiego na kaszubski. Zaznaczyła, że podobnie jak w przypadku literatur dziecięcych tworzonych w innych językach, jej źródeł trzeba dopatrywać się w tekstach ludowych. Obecne utwory dedykowane najmłodszym, to nie tylko bajki i baśnie, ale również opowiadania fantastyczne i realistyczne, a także dzieła dramatyczne oraz liryczne, których odbiorcami są przede wszystkim dzieci uczące się kaszubskiego w szkole, a w domu posługujące się przeważnie językiem polskim. Prof. D. Stanulewicz-Skrzypiec zwróciła uwagę na jedną z ciekawych inicjatyw, jaką jest projekt *Czëtój dżecóm pò kaszëbskù*, prowadzony w mediach społecznościowych.

Prezentacja przeprowadzonej po raz pierwszy w Polsce analizy odbioru przez polskich badaczy kultury publikacji Jean Twenge, amerykańskiej psycholog, badającej różnice pokoleniowe (wartości, cele życiowe, odbiór świata) przez kolejne pokolenia młodych Amerykanów, była tematem wystąpienia dr hab., prof. UŁ Marioli Antczak (Katedra Informatologii i Bibliologii). Autorka w swoim referacie („Od książki do czytelnika na przykładzie odbioru dorobku naukowego Jean Twenge przez polskich badaczy kultury czytelnicznej nastolatków”) omówiła dostępność publikacji J. Twenge w Polsce, prezentując analizę cytowań jej tekstów oraz odbioru jej badań w kraju i za granicą. Konkludując zauważyła, że z dużym prawdopodobieństwem wiele zachowań zaobserwowanych wśród amerykańskiej młodzieży można przenieść na zachowanie się dzieci i nastolatków w Polsce, a spadku zainteresowania słowem drukowanym wśród młodego pokolenia szukać należałoby w aspektach psychologicznych i socjologicznych. Ostatnie w tej sesji wystąpienie należało do dr hab., prof. Uniwersytetu Śląskiego Jolanty Gwioździk, która przedstawiła referat pt. „Od litery do instalacji. Formy i funkcje książki współczesnej”. Referentka prezentując historyczny rozwój książki, w którym zmieniała się jej forma, materiał oraz wyposażenie typograficzne jako medium utrwalania określonych treści porównała do architektury. Zaznaczyła, że książka nie jest już tylko uwarunkowanym historycznie „nośnikiem treści”, ale elementem twórczego doświadczenia.

Sesja trzecia, prowadzona przez dr hab. Annę Cisło, rozpoczęła się wystąpieniem słowackich badaczek z Katedry Bibliotekoznawstwa i Informatyki Naukowej Uniwersytetu Komeńskiego w Bratysławie PhD Marty Špániovej

---

¹ Pełny tytuł wystąpienia: *Children's literature in Kashubian: Books and their readers = Literatura dla dzieci w języku kaszubskim – książki i ich czytelnicy.*

i doc. mgr PhD Lucii Lichnerovej na temat jezuickich bibliotek i literatury wydawanej przez Towarzystwo Jezusowe, która zyskała popularność w Królestwie Węgier w XVII w.² Autorki na podstawie materiałów opracowanych w ramach międzynarodowego programu edukacyjnego Ratio Atque Institutio Studiorum Societatis Jesu oraz katalogów węgierskich bibliotek SJ z lat 1632–1782, przedstawiły dzieła najważniejszych jezuickich autorów, które dominowały w węgierskich bibliotekach tego zakonu. Zwróciły uwagę na szerokie powiązania pomiędzy węgierską i polską kulturą książki jezuickiej. Z kolei prof. Dr Aušra Navickienė z Uniwersytetu Wileńskiego (Katedra Badań nad Książką, Mediami i Ruchem Wydawniczym, Wydział Komunikacji) przedstawiła referat zatytułowany: “Professional publishing and Lithuanian books in Lithuania in the first half of the 19th century. The case of the Zawadzki firm”³. Badaczka na podstawie danych pochodzących z litewskiej bibliografii retrospektywnej (tomy serii A litewskiej Retrospektywnej Bibliografii Narodowej), materiałów archiwalnych firmy Zawadzkiego, opublikowanej korespondencji z ludźmi książki oraz edycji litewskich przebadanych z autopsji, omówiła jeden z aspektów działalności wileńskiego typografa Józefa Zawadzkiego jakim było wydawanie książek litewskich. O problemie bibliologów z uchwyceniem i zmierzeniem obiektu swoich badań, który ciągle zmienia formę oraz funkcję społeczną i kulturową mówił prof. dr Miha Kovač (Katedra Bibliotekoznawstwa, Informacji Naukowej i Nauki o Książce, Uniwersytet w Lublanie) w wystąpieniu pt. “Book studies: A research discipline without a research subject?”⁴ Autor omawiając w sposób erudycyjny powody tej nieuchwytności pojęciowej, starał się wskazać na możliwości rozwiązań tego problemu. Referat zamykający sesję trzecią pt. “Between academia and the market: The role of information sources in shaping publishing studies as an academic discipline” („Od praktyki zawodowej do badań naukowych. Rola źródeł informacji w kształtowaniu studiów wydawniczych jako dyscypliny akademickiej”) wygłosiła dr Kamila Augustyn (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski). Prelegentka zajęła się tematyką *publishing studies* w badaniach naukowych współczesnego rynku wydawniczego. Próbując znaleźć odpowiedzi na to, czy jest to kierunek praktyczny, czy w obecnych czasach badania wydawnicze są w stanie rzetelnie wyjaśnić relacje między książką, czytelnikiem i rynkiem oraz jakie są podstawy do wyodrębnienia nowej dyscypliny, konkludowała,

² Pełny tytuł wystąpienia: *Jesuit libraries and popular Jesuit literature in the Kingdom of Hungary in the 17th century* = *Biblioteki jezuickie i jezuicka literatura popularna w Królestwie Węgier w XVII wieku*.

³ *Profesjonalne instytucje wydawnicze i książki litewskie na Litwie w pierwszej połowie XIX wieku – firma Zawadzkiego*.

⁴ *Czy nauka o książce to dyscyplina naukowa bez przedmiotu badań?*

że w odpowiedzi na te pytania pomocna może okazać się naukoznawcza analiza bibliometryczna piśmiennictwa.

Sesję czwartą, którą prowadziła dr hab., prof. UW r. Bożena Koredeczuk, rozpoczął dr Aleksandr Sedliar (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Biblioteka Naukowa). Jego wystąpienie poświęcone było założonemu we Lwowie w 1848 r. stowarzyszeniu „Halycko Ruska Matica”, którego głównym zadaniem było wydawanie i dystrybucja taniej literatury dla ludu („Dystrybucja wydawnictw stowarzyszenia „Halycko-Ruska Matycia” w połowie XIX wieku: organizacja procesu, czytelnicy, oceny społeczne”). Prelegent omawiał tematykę wydawanych publikacji, dystrybutorów wydawnictw „Matyci” i dochody ze sprzedaży, krąg czytelników, odniósł się też do ocen na temat dystrybucji wydawnictw.

W promocji książek pomagały z pewnością drukowane w nich dedykacje, co potwierdziła dr hab., prof. UJ Anna Gruca w swoim referacie „Dziewiętnastowieczne drukowane dedykacje jako forma polecenia książki”. Choć zamieszczone w książkach dedykacje skierowane były do możliwych rodów, do osób wysoko stojących w hierarchii społecznej, do hierarchów kościelnych, do pisarzy (J. I. Kraszewski, E. Orzeszkowa), do uznanych autorytetów w danej dziedzinie (prof. UJ Stanisław Tarnowski, Julian Dunajewski), do lekarzy (Jerzy Arnold), to właściwie – według prelegentki – kierowane były do wszystkich czytelników.

Egzemplarz wydania *Sylw* Stacjusza – *Statii Sylvarum libri quinque...* [*Orthographia et flexus dictionum Graecarum*] wydany w Wenecji w 1502 r. ze zbiorów biblioteki uniwersytetu lwowskiego zawierający wpisy własnościowe Jana Dantyszka (1485–1548) był przedmiotem rozważań dr doc. Mykoly Ilkiv-Svydnytskyiego (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Biblioteka Naukowa) – „Autograf i ekslibris Jana Dantyszka (1485–1548) w Bibliotece Naukowej Lwowskiego Narodowego Uniwersytetu imienia Iwana Franki”. Przykłady rozwiązań wizualnych (ilustracji, okładek, ekslibrisów) stosowanych we współczesnej książce omawiał dr Marcin Cziomer (Wydział Psychologii i Nauk Humanistycznych, Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego) w referacie „Pomiędzy formą a treścią. Wybrane estetyczne aspekty związane z książką: okładka, ilustracja książkowa, ekslibris”.

Pierwszy dzień obrad zwińczyło wirtualne otwarcie Międzynarodowej Wystawy Ekslibrisów oraz ekspozycji wybranych monografii autorstwa pracowników Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Oryginały księgoznaków prezentowane były wcześniej w Galerii Pod Plafonem Dolnośląskiej Biblioteki Publicznej im. Tadeusza Mikulskiego we Wrocławiu. Głównymi motywami przesłanych prac są książki oraz architektura gmachu Instytutu i Uniwersytetu Wrocławskiego. Do udziału w wystawie dedykowanej IINiB zaproszono twórców z całego świata. Swoje prace nadesłało 32 grafików z 8 krajów: Białorusi (Katia Lazar), Czech (Karel

Tichý), Kazachstanu (Dilnaz Orazbayeva, Adelina Yerlanova), Meksyku (Carolina Viñamata Chavez), Norwegii (Torill Elisabeth Larsen), Rosji (Yulia Ananyeva, Yaroslav Makarov), Serbii (György Boros, Izabella Fazekas, Ivona Medić) oraz Polski (Rajmund Aszkowski, Ryszard Bandosz, Krzysztof Marek Bąk, Ryszard Bednarz, Julia Błaszczyk, Marcin Cziomer, Paweł Delekta, Leszek Frey-Witkowski, Mariusz Gorzelak, Katarzyna Handzlik, Adam Hrynkiewicz, Agnieszka Lipska, Julia Namysł, Beata Joanna Przedpelska, Emilia Skwarska, Jan Wiktor Tyra, Helena Urbaniak, Rafał Werszler, Ewa Witkowska, Czesław Woś, Ewa Ziembicka). Łącznie przesłano 68 ekslibrisów w różnych technikach graficznych. Po zakończeniu wystawy zostaną one przekazane do stałej kolekcji Biblioteki IINiB Uniwersytetu Wrocławskiego. Ekspozycji towarzyszy katalog wydany pod redakcją R. Werszlera, A. Cisło i K. Augustyn.

Ekspozycja *Monografii* z kolei, jak zaznaczyli jej twórcy, ukazuje kierunki badań i aktywność publikacyjną pracowników IINiB w latach 2010–2020. Opisom bibliograficznym poszczególnych pozycji towarzyszą fragmenty recenzji oraz zdjęcia okładek i wybranych stron monografii jednoautorskich. Ekspozycję uzupełnia lista, na której znalazły się tytuły monografii współautorskich i prac zbiorowych redagowanych przez pracowników Instytutu oraz czasopism naukowych, których redakcja mieści się w IINiB⁵.

Nad przebiegiem sesji piątej, pierwszej drugiego dnia konferencji (20 kwietnia), czuwał dr hab., prof. Uniwersytetu Pedagogicznego im. KEN w Krakowie Grzegorz Nieć (Instytut Nauk o Informacji). Pierwszy referat wygłosiła dr hab. Anna Cisło (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski). Autorka wypowiedzi, by odpowiedzieć na pytanie, zawarte w tytule referatu „Pomiędzy czytelnikiem a lekturą – co mówi okładka książki?”, poprzez szereg przykładów zilustrowanych okładkami literatury irlandzkiej z serii *Baśnie Świata*, polskich edycji powieści *Ania z Zielonego Wzgórza* oraz swoich monografii, spojrzała na nie z perspektywy semiotycznej. Okładki stanowiły tło prezentacji dr. Aleksandra Bednarskiego z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II, który odniósł się do wizualnych aspektów współczesnej powieści walijskiej w kontekście tradycji mnemotechnicznej *Ars Memorativa* („Książka jako galeria pamięci: współczesna powieść walijska w kontekście tradycji *Ars Memorativa*”).

Dr hab. Lajos Pálfalvi z Katolickiego Uniwersytetu im. Pétera Pázmánya w Budapeszcie wyczerpująco omówił antypolską propagandę w węgierskiej powieści dla młodzieży. Za doskonały jej przykład podał powieść Istvána Petrovácza *Dziewczyzna z Wiktorskiej*. Obok przedstawienia fabuły, prelegent przybliżył również postać autora oraz wydawnictwo, w którym książka się

---

⁵ Monografie naukowe pracowników Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego 2010–2020 [online]. Pobrane 31 maja 2021 r., z: <http://phc.uni.wroc.pl/monografie/>.

ukazała. Z kolei Anna Tomoriné Szesztay (Katolicki Uniwersytet im. Pétera Pázmánya w Budapeszcie), w referacie „Ocenzurowany przekład węgierski powieści Henryka Sienkiewicza pt. *W pustyni i w puszczy*”, przybliżyła fragmenty powieści polskiego noblisty, które zostały usunięte przez cenzurę z jej przekładu na język węgierski. Omówienie ingerencji władz w tłumaczenie dzieła H. Sienkiewicza stało się doskonałą okazją do przedstawienia okresu komunizmu oraz działalności systemu cenzury na Węgrzech.

Bibliologiczna refleksja nad powieściami Umberta Eco pod kątem przedstawienia w nich postaci pracowników wydawnictw („Przegrani i antagoniści. Wizerunek redaktora wydawniczego w powieściach Umberta Eco”) była tematem rozważań mgr Anny Lubińskiej (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski). Prelegentka dokonując analizy interpretacyjnej wybranych fragmentów powieści oraz stosując metodę analizy i krytyki piśmiennictwa przedstawiła sylwetki dwóch ludzi książki z dzieł U. Eco – Jacobo Belbo, bohatera *Wahadła Foucaulta* i Colonna z powieści pt. *Temat na pierwszą stronę*.

Kolejnej, szóstej sesji, przewodniczyła dr hab., prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Aneta Firlej-Buzon (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa). Jako pierwsza głos zabrała dr hab., prof. Uniwersytetu Wrocławskiego Bożena Koredczuk (Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa), która w referacie „Życiorys naznaczony książkami, czyli o biografii lekturowej. Prolegomena” podjęła próbę doprecyzowania tytułowego pojęcia. Badaczka – zajmująca się tym tematem od kilkunastu lat – przedstawiła stan dotychczasowego piśmiennictwa pod kątem opisu i analizy biografii lekturowej, jej typologii oraz kontekstów, przywołując często pracę dr Renaty Aleksandrowicz pt. *Książka w życiu seniorów na początku XXI wieku*. Konieczność dalszych badań nad tym zagadnieniem, jak mówiła prof. Koredczuk, wynika z braku rezultatów przy wyszukiwaniu określenia „biografia lekturowa” w rekordach katalogów bibliotecznych.

Referat na temat czytania, e-czytania oraz oglądania w czasie pandemii, wygłosiła dr hab. prof. Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie Anna Dymmel (Instytut Nauk o Kulturze). Autorka na podstawie badań przeprowadzonych wśród studentów próbowała odpowiedzieć na szereg pytań związanych z tym jak okres pandemii wpłynął na praktyki czytelnicze młodego pokolenia. Zwróciła uwagę również na sposoby spędzania przez młodzież czasu wolnego i udział w nim tzw. nowych mediów (media społecznościowe, platformy streamingowe). Okres pandemii skłonił dr Agnieszkę Łusznak (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski) do przyjrzenia się informacjom dotyczącym świata kultury książki pojawiających się w polskich mediach („Medialny obraz czytelnictwa w Polsce w okresie pandemii”). Badaczka przeprowadziła analizę w oparciu o dane z bazy Emerging Markets Information Service, indeksującej wiadomości z największych gazet,

tygodników, miesięczników i pism branżowych w wersji papierowej i cyfrowej. Rezultaty badania dotyczącego trendów czytelniczych wśród studentów Uniwersytetu Wrocławskiego i Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki w kontekście ograniczeń epidemiologicznych opracowali dr doc. Roman Krochmalny (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki) oraz dr hab. Halina Rusińska-Giertych (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski), która referowała temat „Książka w procesie dydaktycznym uczelni. Doświadczenia polsko-ukraińskie na podstawie danych z roku 2020”. Przeprowadzone badanie dotyczyło trendów czytelniczych współczesnej młodzieży studenckiej, stosunku studentów-czytelników do różnych źródeł informacji, komfortu i dyskomfortu wynikającego z czytania publikacji edukacyjnych, sposobu przygotowywania się do egzaminów.

Dwie pierwsze referentki w sesji 7., której przewodniczącą była dr hab., prof. UJ Anna Gruca, reprezentowały Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego. Pierwsza dr hab., prof. UW Małgorzata Góralska przedstawiła temat „Przyjemność czytania, udreka wyboru. O niektórych technologiach wykrywalności i rekomendacji książek w sieci”. Stały wzrost oferty tytułowej na polskim rynku książki, w tym tekstów literackich, to dla czytelników spore wyzwanie. Prelegentka wskazywała wybrane mechanizmy umożliwiające skuteczną ekspozycję produktów książkowych w sieci, zapewniające także czytelnikom dostęp do spersonalizowanej oferty tytułowej. Omawiała problemy wykrywalności i wyszukiwalności książek w Internecie oraz zagadnienia systemów ich rekomendacji (serwisy oparte na podobieństwie preferencji lekturowych, kategoryzacji treści). Podsumowując systemy rekomendacji książek wskazała na ich zalety (m.in. atrakcyjne narzędzie łączące czytelnika z książką, oferujące szybki i wygodny sposób wyszukiwania informacji o tytułach), a także na pewne problemy (np. ignorowanie innych narzędzi informacji o książkach). Problematykę rynku książki i jego oferty kontynuowała dr Ewa Jabłońska-Stefanowicz w wystąpieniu na temat „Filtry, czyli kto ułatwia życie czytelnikowi?”. Obecnie wyzwanie dla wydawcy stanowi zwiększenie rynkowej rozpoznawalności jego oferty, czyli zainteresowanie czytelnika wybranymi tytułami, w czym pomagają filtry – osoby, wydarzenia, programy komputerowe. Filtrem jest także wydawca, wcześniej zaangażowany w przygotowanie książki do druku, dziś skupiony bardziej na pomocy odbiorcy w dokonaniu właściwego wyboru. W swojej wypowiedzi badaczka prezentowała działania służące czytelnikowi i zwracające jego uwagę na to, co ważne i interesujące, a także działania wprowadzające go w błąd. Na temat prywatnych i społecznych czytelni i wypożyczalni działających we Wrocławiu w latach 1945–1953 mówiła dr Marta Pękalska (Zakład Narodowy im. Ossolińskich). Na podstawie nielicznych i szczątkowych źródeł (archiwalia, publikacje, przeprowadzone rozmowy) autorka zebrała informacje o około 20. czytelniach i wypożyczalniach, ich ofercie i użytkownikach.

Z powodu trudności z połączeniem, zaplanowane w tej sesji wystąpienie dr Ilony Oleksiw przeniesiono do sesji ósmej.

Zamykająca konferencję sesja ósma, pod przewodnictwem dr hab. Haliny Rusińskiej-Giertych (Instytut Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa, Uniwersytet Wrocławski), rozpoczęła się wystąpieniem dr doc. Vasyla Kmet'a (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Biblioteka Narodowa) na temat „Dyskurs polskości w Akademii Jezuickiej we Lwowie XVII–XVIII wieku”. Autor referatu, po wprowadzeniu w zagadnienie dyskursów narodowych w środowiskach uczelnianych epoki Oświecenia, przedstawił kluczowy moment (lata 1730–1773), kiedy to w Lwowskim Uniwersytecie Jezuickim nastąpiła wyraźna przewaga dyskursu polskości nad uniwersalnym programem wykładowym.

Postacie jezuickiego filozofa, autora instrukcji właściwego segregowania wiedzy *Systema* z 1678 r. – Jeana Garniera oraz kłodzkiego profesora Joanne Millera, autora *Index archive* z 1690 r. przedstawił dr Rafał Werszler z Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego („Systematyzacja wiedzy. Francuski «system» w modelu Joanne Millera”). Prelegent, podpierając się bardzo efektowną prezentacją, wysunął wniosek o dużym prawdopodobieństwie wpływu dzieła J. Garniera na uporządkowanie zasobów archiwum kolegium w hrabstwie kłodzkim przez J. Millera. Zaplanowany w sesji referat dr Lesi Kupyn (Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Biblioteka Narodowa) pt. „Kartoteka tematyczna «Kwartalnika Historycznego» (1935–1939) w Bibliotece Naukowej Uniwersytetu Lwowskiego” nie odbył się z powodu choroby prelegentki.

W referacie zatytułowanym „Gabinet Badania Książki i Czytelnika Dymitra Balyki w kontekście rozwoju bibliopedagogiki” dr doc. Natalia Demczuk z Lwowskiego Uniwersytetu Narodowego im. Iwana Franki (Katedra Bibliotekoznawstwa i Bibliografii, Wydział Kultury i Sztuki) przedstawiła działalność tytułowej instytucji, powstałej 1 października 1926 r. w sekcji socjologii książki Ukraińskiego Naukowego Instytutu Bibliologii i prowadzącej badania nad socjologią czytelnictwa i bibliopedagogiką. Omówiła także pracę jej szefa Dymitra Balyki, pod kierownictwem którego praca badawcza Gabinetu nabrała systemowego i kompleksowego charakteru. Przedmiotem zainteresowania dr Ilony Oleksiw (Lwowska Narodowa Naukowa Biblioteka Ukrainy im. Wasyla Stefanyka, Dział Rękopisów; Katedra Bibliotekoznawstwa i Bibliografii, Wydział Kultury i Sztuki, Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki) było archiwum Towarzystwa Miłośników Książki we Lwowie. Materiały przechowywane w zasobach Narodowej Biblioteki Ukrainy to 11 teczek dokumentów z lat 1925–1939 zawierających m.in. korespondencję, dokumenty finansowe, majątkowe i wydawnicze, materiały z lwowskiego zjazdu bibliofilów z 1928 r., które pozwoliły referentce na prześledzenie działalności stowarzyszenia. Wiele

informacji przynieść może także korespondencja stanowiąca kolejny etap badań I. Oleksiw.

Dr I. Oleksiw na prośbę przewodniczącej – dr hab. H. Rusińskiej-Giertych – przybliżyła w skrócie treść wystąpienia N. Demczuk („Gabinet Badania Książki i Czytelnika Dymitra Bałyki w kontekście rozwoju bibliopedagogiki”) wygłoszonego w języku ukraińskim.

***

W programie konferencji znalazły się 33 referaty, które opracowało 35 prelegentów, w tym 19 z polskich uczelni i instytucji, najwięcej z IINiB Uniwersytetu Wrocławskiego (9), organizatora konferencji oraz 16 osób reprezentujących uniwersytety z Czech, Finlandii, Litwy, Słowacji, Słowenii, Ukrainy (7 osób), Węgier i Austrii. Wystąpienia zaplanowane zostały w ośmiu sesjach, w których wygłoszone zostały 32 referaty. Przedstawiane tematy spotkały się z zainteresowaniem słuchaczy, co widoczne było w dyskusjach prowadzonych po zakończonych sesjach, w których brało udział wiele osób. Podnoszone w dyskusjach głosy wносиły jeszcze wiele interesujących informacji do poszczególnych wystąpień, wyjaśniały wątpliwości, bądź wskazywały, że temat nie został jeszcze wyczerpany. Zaletą konferencji bez wątpienia było to, że sesje nie nakładały się na siebie, co pozwoliło słuchaczom uczestniczyć w każdej z nich.

Interdyscyplinarna konferencja połączona z 65-leciem działalności Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego (choć w formie zdalnej) była ważnym wydarzeniem zarówno dla świętującego jubileusz IINiB, jak i dla środowiska bibliologiczno-humanistycznego, została starannie przygotowana przez organizatorów. Na uwagę i słowa uznania zasługuje bardzo profesjonalnie stworzona strona internetowa Konferencji. Wszyscy zainteresowani wydarzeniem znaleźć mogli na niej m.in. program, informacje o prelegentach czy wspomnianych wyżej wystawach.

W krótkim wystąpieniu na zakończenie konferencji dr hab., prof. UW r Maciej Matwijów, redaktor naczelny „Roczników Bibliotecznych” – czasopiśma poświęconego kulturze książki i komunikacji piśmiennej – zachęcał wszystkich prelegentów do składania tekstów referatów do druku na łamach tego czasopiśma.